

P R E D L O G

CRNA GORA

**MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA
I TURIZMA**

ODGOVORI NA PITANJA STRANA UGOVORNICA

Zajedničke Konvencije na Drugi nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom

Podgorica, april 2015. god.

1.	Država Republika Italija	Član Planirane aktivnosti	Ref. u nacionalnom Izveštaju Odjeljak K, str.70
Pitanje/ Komentar	Novim Zakonom planirano je uključivanje odredbi međunarodnih standarda i direktiva EURATOM. Ne spominje se direktiva Euratom 2011/70 o uspostavljanju okvira Zajednice za odgovorno i sigurno upravljanje istrošenim gorivom i radioaktivnim otpadom. Da li Crna Gora namjerava da prenese ovu Direktivu?		
Odgovor	Crna Gora namjerava da prenese pravnu tekovinu Evropske unije u svoj nacionalni pravni okvir na što se i obavezala na početku pregovaračkog procesa za pristupanje u Evropsku uniju. Važno je napomenuti da iako je Direktiva EURATOM 2011/70 o uspostavljanju okvira Zajednice za odgovorno i sigurno upravljanje istrošenim gorivom i radioaktivnim otpadom usvojena nakon donošenja Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti u velikom dijelu ona je prenijeta kroz odredbe tog zakona i detaljnije u okvirima dva pravilnika iz oblasti upravljanja radioaktivnim izvorima i radioaktivnim otpadom, koje je Ministarstvo održivog razvoja i turizma donijelo 2011. godine. Riječ je o Pravilniku o načinu sakupljanja, čuvanja, obrade i skladištenja radioaktivnog otpada ("Službeni list Crne Gore ", broj 58/11 od 6.12.2011.godine) i Pravilniku o bližim uslovima za dobijanje dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada ("Službeni list Crne Gore", broj 56/11 od 25.11.2011. godine). Dodatno, u Izveštaju na stranici 70 u Odjeljku K - Planirane aktivnosti za poboljšanje sigurnosti - navedeno je da se tokom 2016. i 2017. godine planira izrada novog Zakona, koji će zamijeniti postojeći Zakon o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti. Između ostalog navedeno je da će se novim zakonom transponovati međunarodni standardi i sve postojeće direktive Evropske unije , uključujući i odredbe nove direktive 2013/59/EURATOM od 5. decembra 2013. godine o utvrđivanju osnovnih sigurnosnih standarda za zaštitu od opasnosti od izlaganja jonizujućem zračenju, kojom se ukidaju direktive 89/618/EURATOM, 90/641/EURATOM, 96/29/EURATOM, 97/43/EURATOM i 2003/122/EURATOM.		
2.	Država Federacija Bosna i Hercegovina	Član Opšte	Ref. u nacionalnom Izveštaju Odjeljak B, str. 6
Pitanje/ Komentar	Nakon uspješne operacije prikupljanja, kondicioniranja i skladištenja radioaktivnih izvora iz gromobrana, postoji li plan za konačno odlaganje ovih izvora? Ako postoji, možete li izložiti svoj plan?		
Odgovor	Crna Gora se zahvaljuje Federaciji Bosne i Hercegovine na lijepim riječima upućenim zbog sprovedenih aktivnosti na prikupljanju, kondicioniranju i skladištenju radioaktivnih izvora. Crna Gora još uvijek nije donijela odluku za konačno odlaganje radioaktivnih izvora, ali planovi na daljem upravljanju radioaktivnim izvorima postoje. Naime, da bi Crna Gora napravila sljedeći korak na upravljanju iskorišćenim zatvorenim radioaktivnim izvorima neophodno je da prije svega izvrši reviziju postojeće Strategije zaštite od jonizujućeg zračenja, radijacionoj sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom, čije se usvajanje od strane Vlade Crne Gore planira do kraja 2016. godine. Jedna od smjernica unaprijedene Strategije bi svakako trebala da bude izrada Studije izvodljivosti koja će opisati trenutno stanje, inventar izvora, analizirati sve opcije i tehnološke mogućnosti i u okviru zaključaka predložiti opcije koje odgovaraju prilikama u Crnoj Gori, a da pri tom		

	predložene opcije budu u skladu sa međunarodnim standardima i posebno Direktivom Evropske unije EURATOM 2011/70 o uspostavljanu okvira Zajednice za odgovorno i sigurno upravljanje istrošenim gorivom i radioaktivnim otpadom. Nakon toga očekujemo da Vlada Crne Gore pažljivo razmotri Studiju izvodljivosti i na bazi ponuđenih opcija donese odluku i izabere najpovoljniju o daljem upravljanju iskorišćenim zatvorenim radioaktivnim izvorima. Paralelno sa gore navedenim nastaviće se sa aktivnostima na upravljanju iskorišćenim zatvorenim radioaktivnim izvorima (kompasi) u skladištu radioaktivnog otpada uz, po potrebi, obezbjeđivanje međunarodne donatorske podrške, što će biti predmet narednog izvještavanja po odredbama Zajedničke Konvencije.		
3.	Država Narodna Republika Kina	Član Član 12	Ref. u nacionalnom Izveštaju Odjeljak H, str. 43
Pitanje/ Komentar	<i>Kakvo je stanje radioaktivnog otpada uskladištenog u skladištima radioaktivnog otpada? Da li je uskladišteni radioaktivni otpad kondicioniran?</i> <i>Kakvi su standardi prihvatanja radioaktivnog otpada u skladišta?</i>		
Odgovor	Kao što je navedeno u Izveštaju u Odjeljku J: Iskorišćeni zatvoreni izvori podnaslov 11.2 Kondicioniranje iskorišćenih zatvorenih radioaktivnih izvora u skladištu radioaktivnog otpada u junu 2014. godine kondicionirano je 98 različitih radioaktivnih izvora (radioaktivnih gromobrana, iskorišćenih radioaktivnih izvora iz industrije, vojske, itd). Pored kondicioniranja izvora iz 71 radioaktivnog gromobrana izvršena je demontaža i kondicioniranje još 27 izvora (industrijski izvori zračenja sa radionuklidima ^{137}Cs, ^{241}Am, ^{90}Sr; detektori eksploziva sa ^{63}Ni i sa ^3H; gasni hromatograf sa radionuklidom ^{63}Ni; žiroskop i instrument sa radijumskim bojama odnosno sa radionuklidom ^{226}Ra; radioaktivni metalni otpad sa radionuklidom ^{232}Th). Takođe je kondicioniran paket sa 1243 kalibraciona izvora ^{90}Sr. Ostala su nekondicionirana samo dva (2) zatvorena radioaktivna izvora koji su uskladišteni u svoje olovne kontejnere. Nije bilo moguće izvršiti njihovo kondicioniranje zbog stanja u kome se nalaze. Za preostale radioaktivne izvore dobijene su sugestije kako treba postupiti sa njima, a ostalo je jedino otvoreno pitanje vezano za kompase koji sadrže radijum ^{226}Ra kojih ima ukupno 7127 komada, ukupne zapremine oko 1.5 m³. Tim Centra za ekotoksikološka ispitivanja (CETI) izvršio je prepakivanje kompasa u postojeća burad od nerđajućeg čelika, koje su prethodno spakovali u plastične vreće. Osnovni cilj ovakvog načina pakovanja je bio da se spriječi difundovanje radona i ovo je privremeno rješenje. Da bi iskorišćeni zatvoreni radioaktivni izvor ili radioaktivni otpad mogao biti prihvaćen u skladište radioaktivnog otpada, shodno pravilnicima iz 2011. godine, mora da ispune određene kriterijume prihvatljivosti. Članom 17 Pravilnika o načinu sakupljanja, čuvanja, obrade i skladištenja radioaktivnog otpada, između ostalog, definisani su kriterijumi prihvatljivosti za prijem radioaktivnog otpada u skladište i predstavljaju sastavni dio Sigurnosnog izvještaja za skladište radioaktivnog otpada. U postupku izdavanja dozvole, Agencija za zaštitu životne sredine je analizirala Sigurnosni izvještaj i kriterijume prihvatljivosti i iste odobrila kao sastavni dio potrebne dokumentacije za izdavanje dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada. Pravilnikom o bližim uslovima za dobijanje dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada, između ostalog, definiše se potrebna dokumentacija koja potvrđuje ispunjavanje uslova za siguran i bezbjedan rad skladišta.		

4.	Država Sjedinjene Američke Države	Član Član 13	Ref. u nacionalnom Izveštaju 9.2, str. 47
Pitanje/ Komentar	<i>Izveštaj opisuje diskusiju na okruglom stolu i proces javne rasprave koji je sproveden na temu upravljanja radioaktivnim otpadom i odabira lokacije za dugoročno skladištenje. Čini se da je javna rasprava uključila samo mali broj učesnika iz odabranih organizacija. Molimo vas da objasnite kako je javnosti pružena mogućnost učestvovanja u takvim raspravama. Na primjer, opišite politike i procedure, ukoliko postoje, kojima se obezbjeđuje učešće šire javnosti u raspravama, izradi propisa ili u drugim regulatornim aktivnostima.</i>		
Odgovor	Upravljanjem radioaktivnim otpadom Crna Gora je počela da se bavi 2004. godine, kada se i sam problem pojavio. Kako je sve ovo objašnjeno u <i>Prvom nacionalnom izveštaju o implementaciji obaveza koje proističu iz Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom</i> cijenili smo da ponovo ne treba pisati o tome, već smo akcenat dali na to šta se unaprijedilo u periodu između dva izveštaja. Međutim, cijeneći važnost pitanja koje ste postavili, a koje se posebno odnosi na uključenost javnosti, Crna Gora se može pohvaliti transparentnim procesom kada je oblast upravljanja radioaktivnim otpadom u pitanju i stim u vezi objasnićemo proces od samog početka bavljenja pitanjem upravljanja radioaktivnim otpadom u Crnoj Gori. Ako znamo da smo problemom upravljanja radioaktivnim otpadom počeli da se bavimo 2004. godine, a da je isti u najboljem dijelu riješen izdavanjem dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada 2012. godine i zatim prikupljanjem iskorišćenih zatvorenih radioaktivnih izvora 2013. godine, cijenimo da je u periodu od 10 godina javnost Crne Gore veoma upoznata o svim koracima koje smo za to vrijeme napravili. Naime, rekonstrukcijom državne zajednice sa Savezne Republike Jugoslavije na državnu zajednicu Srbija i Crna Gora, nadležnosti u oblasti zaštite od jonizujućih zračenja su prešle na države članice. U Crnoj Gori u tom trenutku nije postojalo postrojenje bilo koje vrste koje bi služilo za klasifikaciju i obradu i privremeno ili trajno skladištenje radioaktivnog otpada. Jedino takvo postrojenje u okvirima SRJ se nalazilo i radilo u sklopu Instituta za nuklearne nauke «Vinča». U ovo postrojenje je do tada otpreman sav radioaktivni otpad sa teritorije Crne Gore, većinom radioaktivni gromobrani, a takođe i cjelokupan radioaktivni otpad – osiromašeni uran nakupljen u toku Projekta dekontaminacije rta Arza. Po uspostavljanju državne zajednice Srbija i Crna Gora Ministarstva nauke i zaštite životne sredine Srbije donijeli su odluku kojom je zabranjen uvoz i skladištenje izvora zračenja i radioaktivnog otpada iz bilo koje strane zemlje uključujući i Crnu Goru. Imajući u vidu to nepovoljno stanje, postojala je neodložna potreba da i Crna Gora dobije postrojenje i sve potrebne prateće instalacije, u kojem bi se tretirali i privremeno skladištili zatvoreni iskorišćeni radioaktivni izvori i radioaktivni otpad. Pitanje upravljanja radioaktivnim otpadom Vlada Crne Gore prepoznala je kao problem koji treba što prije riješiti, posebno sa aspekta sigurnosti i bezbjednosti. Zbog svega navedenog ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine formiralo je Ekspertski tim sa zadatkom da izradi Projekat objekta za privremeno skladištenje radioaktivnog otpada tokom 2005. godine, nakon čega je u periodu 2006 - 2008. godine Vlada Crne Gore, sada već nezavisne države, opredijelila		

sredstva i izgradila privremeno skladište za skladištenje radioaktivnog otpada, koje se nalazi u krugu Centra za ekotoksikološka ispitivanja. Skladište radioaktivnog otpada, koje postoji u Crnoj Gori, izgrađeno je uz podršku IAEA kroz nacionalni projekat MNE3002 – „Jačanje upravljanja radioaktivnog otpada“. U okviru projekta realizovano je više ekspertskih misija koje su obilazile skladište u toku i nakon njegove izgradnje. Misije eksperata IAEA su izvršili pregled kompletne projektne dokumentacije, dali sugestije koje su implementirane i na osnovu čega se pristupilo građevinskom dijelu Projekta. Kroz pomenuti projekat obezbijeđena je oprema za skladište, sprovedeno je više obuka zaposlenih u Centru za ekotoksikološka ispitivanja (podnosilac zahtjeva za dobijanje dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada). Školovanje kadrova Centra za ekotoksikološka ispitivanja je obavljeno kroz podršku IAEA. **O svim ovim aktivnostima veoma često je informisana javnost Crne Gore** pa i sa sjednica Vlade Crne Gore, koja je nakon usvajanja pojedinih dokumenata informisala javnost o tome.

Kao najpovoljnija lokacija za ovo postrojenje odabrana je neposredna blizina zgrade Centra za ekotoksikološka ispitivanja zbog zahtjeva fizičke zaštite, infrastrukture i blizine stručne i analitičke podrške, neophodne za rad i nesmetano funkcionisanje planirane instalacije. S obzirom da se u Crnoj Gori nalaze male količine radioaktivnog otpada, a da se ne očekuje njegovo značajno povećanje, ova lokacija je prihvaćena i potvrđena izdatim rješenjem o lokaciji. U toku priprema za realizaciju građevinskog dijela Projekta urađena je Studija o procjeni uticaja objekta na životnu sredinu i izdata je Ekološka saglasnost na Elaborat o procjeni uticaja izgradnje objekta za procesiranje radioaktivnog otpada i njegovog privremenog skladištenja, u skladu sa propisima kojima se uređuje procjena uticaja na životnu sredinu. Nakon toga izdata je građevinska dozvola. Glavni projekat ovog objekta, koji je prethodio dobijanju građevinske dozvole, urađen je u skladu sa propisanim urbanističko-tehničkim uslovima, projektnim zadatkom, važećim propisima, tehničkim propisima, normativima i standardima za projektovanje, izgradnju i korišćenje objekta ovakve vrste i sve faze projektne dokumentacije međusobno su bile usaglašene. Poslove stalnog stručnog nadzora nad izvođenjem radova na izgradnji objekta i za građevinske i građevinsko zanatske radove obavila je nadležna institucija Direkcija javnih radova Crne Gore. Tehnički pregled i prijem izvedenih radova na konstrukciji Skladišta radioaktivnog otpada obavio je J.U. „Institut za razvoj i istraživanja u oblasti zaštite na radu“ iz Podgorice, ovlašćeno pravno lice za tu vrstu poslova, nakon čega su sačinili Izvještaj o tehničkom pregledu izvedenih radova. Nakon tehničkog prijema izdata je upotrebna dozvola za objekat koja potvrđuje da se objekat može upotrijebiti za namjenu za koju je izgrađen.

Shodno odredbama Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti ("Sl. list Crne Gore", br. 56/09, 58/09), kojim su propisani uslovi za dobijanje dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada, D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“ je **26. avgusta 2010. godine** podnijelo zahtjev za dobijanje dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada kod Agencije za zaštitu životne sredine. Nakon pregleda i analize dokumentacije od strane Agencije i dopune zahtjeva od strane podnosioca zahtjeva direktor Agencije za zaštitu životne sredine je formirao Komisiju, s ciljem davanja stručnog mišljenja u vezi ispunjavanja uslova za dobijanje ove dozvole. Komisiju su činili predstavnici Univerziteta Crne Gore, Glavnog Grada Podgorice, Kliničkog centra Crne Gore, Ministarstva zdravlja, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Komisije za sprječavanje sukoba interesa, Ministarstva unutrašnjih poslova, nevladinih organizacija i službenici Agencije za zaštitu životne sredine, čime se obezbijedila potpuna transparentnost u ovom procesu. Na osnovu Izvještaja Komisije i pregleda podnešene dokumentacije, Agencija za zaštitu životne sredine je **rješenjem broj UPI-2694/6 od 11.01.2011.**

godine zaključila da podnosilac zahtjeva ne ispunjava propisane uslove za dobijanje dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada, po važećim propisima, koji nijesu usklađeni sa najnovijim međunarodnim standardima u ovoj oblasti. Imajući to u vidu Komisija je preporučila da se u najkraćem roku izrade pravilnici koji uređuju pitanja upravljanja radioaktivnim otpadom, kako je i *Zakonom o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti* ("Sl. list Crne Gore", br. 56/09, 58/09) predviđeno i da se po donošenju pravilnika podnosiocu zahtjeva za dobijanje dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada sugerije obnavljanje zahtjeva za podnošenje propisane dokumentacije. S tim u vezi Ministarstvo održivog razvoja i turizma je tokom 2011. godine izradilo i donijelo **Pravilnik o bližim uslovima za dobijanje dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada** ("Službeni list Crne Gore", broj 56/11) i **Pravilnik o načinu sakupljanja, čuvanja, obrade i skladištenja radioaktivnog otpada** ("Službeni list Crne Gore", broj 58/11), koji su usaglašeni sa međunarodnim standardima. **D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“** se nakon objavljivanja novih pravilnika obratio Agenciji za zaštitu životne sredine sa zahtjevom za dobijanje dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada.

Ponovni proces izdavanja pomenute dozvole je otpočeo u januaru 2012. godine predajom zahtjeva, a završen je 13. 06. 2012. godine, izdavanjem dozvole Rješenjem broj UPI-13/4. Pored Zakona o slobodnom pristupu informacijama ("Sl. list Crne Gore", br. 44/12) novi standardi za učešće javnosti postavljeni su i na temelju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i prava na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (Aarhuska konvencija), koju je Skupština Crne Gore potvrdila u 2009. godini. Prema Aneksu 1 Aarhuske konvencije, skladište radioaktivnog otpada za koje se planira da će biti u radu više od 10 godina jeste objekat koji zahtijeva učešće javnosti u odlučivanju (član 6 Konvencije). I s tog aspekta organizovana je javna rasprava u maju 2012. godine.

Dana **30.05. 2012. godine sprovedena je javna rasprava** o pomenutoj dozvoli. Naime, Javna rasprava je sprovedena u organizaciji Arhus centara Podgorica i Nikšić, uz podršku Misije Organizacije za Evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS) u Crnoj Gori. Javnoj raspravi su prisustvovali predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma, OEBS Misije u Crnoj Gori, Ministarstva nauke, D.O.O. „CETI“, Agencije za zaštitu životne sredine, NVO „Green home“, Ekološkog pokreta „Ozon“, polaznici „Škole ekološkog aktivizma“ i mediji.

Važno je istaći da je u cilju bolje informisanosti javnosti i sprovođenja odredbi Aarhuske konvencije u organizaciji **OSCE kancelarije u Crnoj Gori i nevladine organizacije „OZON“** i 6. juna 2011. godine održan je okrugli sto o sigurnom upravljanju radioaktivnim otpadom **„Radioaktivni otpad i izazovi u implementaciji zakona i drugih propisa“**. Na okruglom stolu, na kojem su učestvovali predstavnici crnogorskih relevantnih institucija, nevladinih organizacija i medija, raspravljalo se o aktuelnim pitanjima i problemima u ovoj oblasti.

Takođe, Misija OEBS-a u Crnoj Gori i Ekološki pokret "Ozon" u okviru „Škole ekološkog aktivizma“, su 18. 05. 2012. organizovali su okrugli sto o uticaju zračenja na zdravlje i životnu sredinu čija se diskusija posebno fokusirala na uticaj radona, kao i efekte elektromagnetnog zračenja na ljudsko zdravlje i životnu sredinu.

Dakle, od samog početka bavljenja pitanjem upravljanja radioaktivnim otpadom kao i zaštitom od jonizujućeg zračenja u Crnoj Gori javnost je bila uključena i na različite načine informisana, tako da su uglavnom to bile udarne vijesti na elektronskim medijima (televiziji i radiju) koje su napravile i niz tv emisija na ovu temu, kao i

	<i>naslovnice štampanih medija s posebnim i često objavljivanim tekstovima, na čemu smo zahvalni svim predstavnicima medija u Crnoj Gori, jer su značajno doprinijeli podizanju svijesti stanovništva kad je oblast zaštite od jonizujućeg zračenja u pitanju. Tako su se za pitanje upravljanja radioaktivnim otpadom interesovale nevladine organizacije, preduzeća i stanovništvo koje gravitira na području gdje se nalazi skladište.</i> Pored opisanog procesa gore ističemo da je javnost Crne Gore i sve zainteresovane strane uključena u kreiranju politika, strateških i pravnih okvira. S tim u vezi u izradi Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti ("Sl. list Crne Gore", br. 56/09, 58/09), Strategije zaštite od jonizujućeg zračenja, radijacione sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom sa Akcionim planom i podzakonskim aktima u ovoj oblasti učestvovali su predstavnici civilnog društva izabrani na osnovu javnog poziva, a shodno odredbama Uredbe o načinu i postupku ostvarivanja saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija („Službeni list CG“ broj 7/12). Za izradu novog Zakona biće organizovana javna rasprava, a na osnovu Uredbe o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona ("Sl. list Crne Gore", br. 12/12 od 24.02.2012). Ovim putem Crna Gora želi da ukaže da je u cilju bolje informisanosti i učešća javnosti u kreiranju politika, a za efikasnije sprovođenje odredbi Arhuske konvencije uspostavila četiri Arhus centra u Podgorici (Agencija za zaštitu životne sredine), Nikšiću (Ekološki pokret „OZON“), Beranama (opština Berane) i Pljevljima (Ekološko društvo „Breznica“) i cijenimo da su to odlični mehanizmi za uključivanje javnosti. Osnivanje Arhus centara predstavlja podršku u sprovođenju Arhuske konvencije (međunarodnog ugovora), jačanju kapaciteta u implementaciji, podizanju svijesti javnosti o pitanjima zaštite životne sredine, pružanju podrške kod pristupa informacijama, javnog učešća, kod javnih rasprava u sprovođenja zakona, u izradi nove legislative, kao i pristupu pravosuđu, u izradi nacionalnih Izvještaja, promovisanju dobre prakse i u upravljanju životnom sredinom, organizovanju okruglih stolova i tribina o temama iz oblasti zaštite životne sredine, organizaciji treninga i seminara za predstavnike javne uprave, civilnog sektora, medija, ekoloških i drugih udruženja o implementaciji Arhuske konvencije i jačanje vještina komunikacije sa javnošću, organizaciji stručnih predavanja i radionica u vezi sa značajem dostupnosti informacija u oblasti zaštite životne sredine, izradi godišnjeg izvještaja o stanju životne sredine, izradi priručnika za sprovođenje Arhuske Konvencije, regionalnom povezivanju i razmjeni iskustava, pružanju besplatne pravne pomoći.		
5.	Država Sjedinjene Američke Države	Član Član 13	Ref. u nacionalnom Izvještaju 9.2, str. 47
Pitanje/ Komentar	<i>U izvještaju se navodi da postoje institucionalni razlozi za odabir skladišta radioaktivnog otpada na lokaciji CETI. Međutim, nema diskusije o karakteristikama podobnosti lokacije (geološke i hidrološke karakteristike, seizmičnost, klima, demografija, itd.). Molim vas da navedete više detalja o karakteristikama lokacije koje obezbjeđuju sigurno i dugoročno skladištenje radioaktivnog otpada.</i>		
Odgovor	Pravilnikom o bližim uslovima za dobijanje dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada, između ostalog, definiše se potrebna dokumentacija neophodna za ispunjavanje uslova za siguran i bezbjedan rad skladišta. S tim u vezi ukazujemo da Sigurnosni izvještaj, kao najobuhvatniji dokument, sadrži: pristup sigurnosti skladišta; opis i detaljnu analizu lokacije skladišta; tehničke karakteristike		

	skladišta; analizu sigurnosti skladišta sa podacima; opis izgradnje skladišta; organizaciju rada skladišta; radne uslove i ograničenja; organizaciju zaštite od jonizujućeg zračenja; način i procedure za postupanje sa radioaktivnim otpadom u skladištu; podatke o radioaktivnom otpadu; način i procedure za postupanje u slučaju radijacionog udesa (planirane mjere u slučaju radijacionog udesa u skladištu); način osiguranja kvaliteta za obezbjeđivanje kvalitetnog upravljanja skladišta radioaktivnog otpada uz primjenu međunarodnih standarda (Quality Assurance Program); način fizičkog obezbjeđenja i tehničke zaštite skladišta radioaktivnog otpada i način trajnog zatvaranja skladišta. Dakle, važno je napomenuti da se u obimnoj dokumentaciji podnijetoj uz zahtjev za dobijanje Dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada nalaze i: – Elaborat o klimatološkim karakteristikama područja Podgorice za potrebe skladištenja radioaktivnog materijala; – Izvještaj o geotehničkim svojstvima terena za potrebe izgradnje objekta za procesiranje radioaktivnog otpada i njegovo privremeno skladištenje na lokaciji koja obuhvata dio katastarske parcele broj 2049 K.O. Podgorica III, u Podgorici; – Mišljenje o nosivosti temelja i seizmičke otpornosti izvedene konstrukcije objekta; – Izvještaj o ugroženosti objekta atmosferskim vodama; – Izvještaj o hidrološkim karakteristikama lokacije za potrebe izgradnje objekta skladišta; – Izvještaj o geološkim karakteristikama prostora na kojem se nalazi skladište; – Saglasnost na Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu – i dr. U navedenim dokumentima su obrađene teme iz postavljenog pitanja. Opis lokacije, demografija i topografija su takođe dati u Sigurnosnom izvještaju.		
6.	Država Savezna Republika Brazil	Član Član 20	Ref. u nacionalnom Izvještaju Odjeljak E, 27
Pitanje/ Komentar	<i>U izvještaju je naznačeno da Crna Gora trenutno ima 3 regulatorna tijela: Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Agenciju za zaštitu životne sredine i Upravu za inspeksijske poslove i takođe je naznačeno da je u slučaju radiološke nesreće nadležno Ministarstvo unutrašnjih poslova. Uprkos namjeri opisanoj u dijelu 6.2.1, odnosno, "Promjene u institucionalnom okviru", da li Crna Gora namjerava da objedini sve regulatorne aktivnosti koje se odnose na upravljanje radioaktivnim otpadom i uspostavi jedinstveno i nezavisno regulatorno tijelo u skoroj budućnosti? Koji su najveći izazovi koji stoje iza ove aktivnosti?</i>		
Odgovor	Kako je navedeno u Izvještaju na stranici 27 nacionalno regulatorno tijelo za radijacionu sigurnost, upravljanje radioaktivnim otpadom, uključujući zaštitu od zračenja je strukturirano u okviru Ministarstva održivog razvoja i turizma, Agencije za zaštitu životne sredine i Uprave za inspeksijske poslove. U slučaju akcidenata koji u zemlji mogu proizvesti vanredno stanje (vanrednu situaciju) nadležno je Ministarstvo unutrašnjih poslova. Crna Gora će u oblasti nuklearne i radijacione sigurnosti i bezbjednosti i zaštite od jonizujućeg zračenja nastaviti sa jačanjem administrativnih i implementacionih kapaciteta i u vidu konstantnih obuka i kroz povećanje broja zaposlenih službenika, imajući u vidu obimnost i kompleksnost međunarodnih standarda u ovoj oblasti. Crna Gora predstavlja mali sistem, sa ograničenom upotrebom radioaktivnih izvora i		

	izvora jonizujućih zračenja i formiranje samostalnog nezavisnog organa državne uprave nije održivo u ovom trenutku. Zato je potrebno u narednom periodu da Crna Gora razmotri mogućnost potencijalne reorganizacije postojećih kapaciteta, shodno osnovnim sigurnosnim standardima u oblasti zaštite od jonizujućih zračenja (BSS), kako bi na taj način primijenili najbolju priznatu i provjerenu praksu u ovoj oblasti obezbjeđujući na taj način lakšu koordinaciju, transpoziciju i implementaciju međunarodnih standarda, dok bi mjere sprovođenja bile efikasnije i efektivnije, što će posebno biti razmotreno kroz reviziju Strategije zaštite od jonizujućeg zračenja, radijacionoj sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom i kroz izradu novog Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja, nuklearnoj i radijacionoj sigurnosti. Mogući izazovi odnose se na pitanja i odluke u reformi državne uprave. Vlada Crne Gore je u cilju reforme državne uprave, posebno u dijelu inspeksijske kontrole, radi lakšeg obavljanja inspeksijskog nadzora i intezivnije saradnje među nadležnim inspekcijama objedinila sve inspekcije u okviru jednog organa - Uprave za inspeksijske poslove. Zato odvajanje inspekcije za zaštitu od jonizujućih zračenja iz Uprave za inspeksijske poslove u neki drugi organ državne uprave predstavlja veliki izazov u ovom trenutku, iako znamo da je u skladu sa BSS standardima i najbolja praksa kada su sve aktivnosti u oblasti zaštite od jonizujućih zračenja strukturirane na jednom mjestu. Crna Gora će sa aspekta poštovanja međunarodnih standarda, a posebno sigurnosnih standarda o zaštiti od jonizujućeg zračenja, razmotriti sve opcije u tom pogledu i donijeti odluku.		
7.	Država Savezna Njemačka	Republika Član Član 20	Ref. u nacionalnom Izvještaju Odjeljak E, str. 30 - 31
Pitanje/ Komentar	<i>Obrazovanje i obuka</i> <i>U Crnoj Gori ne postoji nuklearni i/ili radiološki centar za obuku, čije bi uspostavljanje zahtijevalo izmjene pravnog okvira i pravilnika. Do ispunjenja propisanih preduslova, obuka službenika nadležnih institucija, zaposlenih u oblasti zaštite od jonizujućeg zračenja i profesionalno izloženih lica se uglavnom obavlja izvan Crne Gore ili na posebnim radionicama koje organizuju međunarodne institucije. Da li se radi na obezbjeđivanju potrebnih preduslova i, kasnije, na uspostavljanju nacionalnog centra za obuku u Crnoj Gori?</i>		
Odgovor	Tekuće aktivnosti će obezbijediti potrebne preduslove za uspostavljanje nacionalnog centra za obuku. Naime, predviđenom revizijom Strategije zaštite od jonizujućeg zračenja, radijacionoj sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom i izradom novog Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja, nuklearnoj i radijacionoj sigurnosti biće posebna pažnja posvećena ovom pitanju. Potrebno je u strateškom dokumentu naglasiti značaj obuke i konstantno jačanje kapaciteta zaposlenih u oblasti zaštite od jonizujućih zračenja, na način što treba dati smjernice za izradu pravnog okvira koji će dati osnov za izradu programa obuke. Osim toga neophodno je dati pravni osnov i za definisanje uslova koje treba da ispuni neko pravno lice, da bi dobilo dozvolu za pružanje usluga obuke za zaposlene u oblasti zaštite od jonizujućih zračenja u Crnoj Gori.		
8.	Država Republika Italija	Član Član 20	Ref. u nacionalnom Izvještaju Odjeljak E, str. 30
Pitanje/ Komentar	<i>Šema koja je data na stranici 30 pokazuje da osam (8) zaposlenih iz četiri (4) različite institucije rade u oblasti zaštite od jonizujućeg zračenja i radijacionoj</i>		

	<i>sigurnosti.</i> <i>Može li Crna Gora da opiše različite odgovornosti tih institucija i način na koji se koordinira rad među institucijama?</i>
Odgovor	Na stranici 27 Izvještaja u Odjeljak E: Zakonodavni i regulatorni okvir, podnaslov 6.2 Član 20: Regulatorno tijelo data je struktura u opis nadležnosti. Naime, nacionalno regulatorno tijelo za radijacionu sigurnost, upravljanje radioaktivnim otpadom, uključujući zaštitu od zračenja je strukturirano u okviru Ministarstva održivog razvoja i turizma, Agencije za zaštitu životne sredine i Uprave za inspekcijske poslove. U slučaju akcidenata koji u zemlji mogu proizvesti vanredno stanje (vanrednu situaciju) nadležno je Ministarstvo unutrašnjih poslova, koje je formiralo Nacionalni koordinacioni tim. Shodno Uredbi o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl. list Crne Gore", br. 05/12, 25/12, 61/12, 20/13, 17/14, 06/15) Ministarstvo održivog razvoja i turizma, pored ostalih, vrši poslove uprave koji se odnose na kreiranje politika, zakonske regulative i podzakonskih akata za sve aspekte zaštite od jonizujućeg zračenja i radijacione sigurnosti, kao i upravljanja radioaktivnim otpadom. Takođe, vodi politiku međunarodne saradnje, zaključivanja međunarodnih ugovora, praćenja međunarodnih standarda, pregovaranja, koordinacije i implementacije međunarodnih konvencija i sporazuma, praćenja procesa pristupanja Evropskoj uniji, harmonizaciji sa međunarodnim standardima, propisima i preporukama i dr. Ministarstvo održivog razvoja i turizma kao krovna institucija u oblasti zaštite od jonizujućih zračenja vrši koordinaciju ostalih nadležnih institucija u ovoj oblasti. Zakonom o životnoj sredini ("Sl. list Crne Gore", br. 48/08, 40/10), Zakonom o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Službeni list Crne Gore“, br. 56/09, 58/09) i Uredbom o načinu rada i organizacije državne uprave ("Sl. list Crne Gore", br. 05/12, 25/12, 61/12, 20/13, 17/14, 06/15) propisano je da stručne i sa njima povezane upravne poslove iz oblasti zaštite od jonizujućeg zračenja i radijacione sigurnosti vrši Agencija za zaštitu životne sredine (izdavanje dozvola, sistematsko ispitivanje radioaktivnosti u životnoj sredini, vođenje centralnog registra-baze podataka i dr.). Agencija za zaštitu životne sredine izdaje dozvole za promet izvora jonizujućih zračenja i radioaktivnih materijala, za obavljanje radijacione djelatnosti, za obavljanje privremene radijacione djelatnosti, dozvola za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada, kao i dozvole za pravna lica koja se bave poslovima zaštite od zračenja, a sve shodno Zakonu o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Sl. list Crne Gore“, br. 56/09, 58/09). U upravnom postupku Agencija za zaštitu životne sredine je prvostepeni organ dok je Ministarstvo održivog razvoja i turizma drugostepeni organ. Shodno Zakonu o državnoj upravi ("Sl. list RCG", br. 38/03, 22/08, 42/11) i shodno članu 50 Uredbe o načinu rada i organizacije državne uprave ("Sl. list Crne Gore", br. 05/12, 25/12, 61/12, 20/13, 17/14, 06/15) propisano je da nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada organa uprave vrše Ministarstva te da u vršenju nadzora ministarstvo: obustavlja akte koji su donijeti van upravnog postupka kad su u suprotnosti sa zakonom i drugim propisom i predlaže Vladi da ih ukine ili poništi; daje predlog za imenovanje i razrješenje starješine samostalnog organa uprave nad čijim radom vrši nadzor; zahtijeva izvještaje i obavještenja o pojedinim pitanjima iz djelokruga organa uprave; daje stručna uputstva, objašnjenja, instrukcije i savjete za primjenu propisa iz nadležnosti organa uprave; povodom izvještaja o radu samostalnih organa uprave daje ocjenu stanja; određuje pojedine zadatke organu uprave; ukazuje na slabosti i

	nezakonitosti u radu organa uprave i daje predloge za njihovo prevazilaženje; upozorava organ uprave o uočenim nepravilnostima u radu, inicira ukidanje organa uprave nad čijim radom vrši nadzor i vrši drugu kontrolu rada i postupanja organa uprave, u skladu sa propisima. U Ministarstvu unutrašnjih poslova postoji Direktorat za vanredne situacije, koji kroz djelokrug rada Odsjeka za upravljanje rizicima, sačinjava bazu podataka sa opasnim materijama shodno odredbama Zakona o prevozu opasnih materija („Službeni list Crne Gore“ br. 33/14), kojim je definisano da Ministarstvo unutrašnjih poslova izdaje saglasnost za prevoz radioaktivnih materijala, koja se dostavlja Agenciji za zaštitu životne sredine radi izdavanja dozvole. Donošenjem izmjena i dopuna Zakona o inspekcijskom nadzoru ("Sl. list RCG", br. 39/03, 76/09, 57/11, 18/14) osnovana je Uprava za inspekcijske poslove, u okviru koje se nalaze sve inspekcije uključujući i ekološku inspekciju, koja je nadležna inspekcija za sprovođenje odredbi iz Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti. Kada je riječ o nuklearnim materijalima važno je istaći saradnju sa Ministarstvom ekonomije, Upravom policije i Upravom carina Crne Gore kao i nadležnim inspekcijskim službama, koje prate ili su zadužene za sprovođenje propisa koji se odnose na trgovinu na osnovu Zakona o spoljnoj trgovini, Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene, Nacionalne kontrolne liste roba i tehnologija dvostruke namjene, kao i Odluke o kontrolnoj listi za uvoz i izvoz robe.		
9.	Država Sjedinjene Američke Države	Član Član 20	Ref. u nacionalnom Izvještaju Odjeljak 6.2, str. 27
Pitanje/ Komentar	<i>U izvještaju je naznačeno da sve inspekcije vrši Uprava za inspekcijske poslove, dok su izdavanje licenci i druge aktivnosti na zaštiti od zračenja u nadležnosti Agencije za zaštitu životne sredine. Molim vas da opišite postupak koordinacije između tih institucija. Na primjer, kako inspektor obezbjeđuje dovoljno poznavanje osnova za djelatnost objekta, kada to u početku ocjenjuje nadležni organ koji izdaje licencu? Koju obuku i kvalifikacije treba da ima jedan inspektor?</i>		
Odgovor	Zakonom o državnoj upravi ("Sl. list RCG", br. 38/03, 22/08, 42/11) uređeni su odnosi saradnje u okviru državne uprave i isti obavezuje na saradnju. Na osnovu pomenutog zakona, Zakona o inspekcijskom nadzoru i Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti inspektor za zaštitu od jonizujućeg zračenja i radijacionu sigurnost, između ostalog, provjerava ispunjenost uslova na osnovu kojih je izdata dozvola. Osim toga, prilikom izdavanja svake dozvole jedan primjerak dozvole dobija i Uprava za inspekcijske poslove. Takođe, inspekcija i Agencija za zaštitu životne sredine, zajednički, koriste RAIS 3.2 sofver iz kojeg inspektor može dobiti potrebne informacije o objektu ili uređaju, svim izvorim, radioaktivnom otpadu, iskorišćenim radioaktivnim izvorima, kao i o licima koja rade sa izvorima zračenja ili su zaduženi za sprovođenje mjera zaštite od jonizujućeg zračenja. Važno je napomenuti da inspektor ima gotovo svakodnevnu komunikaciju sa licima koja rade na poslovima izdavanja dozvola. Na zahtjev inspekcije može se izvršiti uvid u cjelokupnu dokumentaciju koja prati proces izdavanja dozvole. Da bi inspektor vršio inspekciju, mora da ima VII stepen stručne spreme (diplomirani fizičar), radno iskustvo (inspektor III – minimum 1 godina radnog iskustva, inspektor II – minimum 3 godine iskustva i inspektor I minimum 5 godina), završenu obuku za		

	vršenje inspekcijskog nadzora, položen ispit za rad u državnim institucijama, završenu obuku za sprovođenje prekršajnog i krivičnog postupka, znanje rada na računaru i poznavanje engleskog jezika. Inspektor ima završene obuke za vršenje inspekcijskog nadzora i koristi odobrene inspekcijske procedure. Inspektor je radi efikasnog obavljanja inspekcijskog nadzora završio šestomjesečnu obuku u Atini iz oblasti zaštite od jonizujućih zračenja u organizaciji Međunarodne agencije za atomsku energiju. Za nadogradnju znanja inspektor je realizovao veliki broj naučnih studijskih posjeta regulatornim tijelima i ugostio brojne ekspertske misije, takođe u organizaciji Međunarodne agencije za atomsku energiju.		
10.	Država Sjedinjene Američke Države	Član Član 20	Ref. u nacionalnom Izveštaju Odjeljak 6.2.2, str. 30
Pitanje/ Komentar	<i>Crnu Goru treba pohvaliti za prepoznavanje značaja specijalizovane stručnosti i održavanja kvalifikovanog i stručnog kadra. Ohrabruju se nastojanja da se ojačaju administrativne sposobnosti i obučenost.</i>		
Odgovor	Crna Gora zahvaljuje Vladi Sjedinjenih Američkih Država što je prepoznala ostvareni napredak Crne Gore u oblasti upravljanja iskorišćenim zatvorenim radioaktivnim izvorima i radioaktivnim otpadom, a posebno što podržava napore Crne Gore da konstantno jača svoje kapacitete u ovoj oblasti. Crna Gora se zahvaljuje Vladi Sjedinjenih Američkih Država što je podržala sprovođenje interregionalnog projekta INT9176 "Jačanje kontrole iskorišćenih zatvorenih radioaktivnih izvora na Mediteranu" i time doprinijela jačanju globalne sigurnosti i bezbjednosti.		
11.	Država Sjedinjene Američke Države	Član Član 22	Ref. u nacionalnom Izveštaju Odjeljak 7.2, str. 33
Pitanje/ Komentar	<i>U slučaju izvora bez vlasnika (orfan), u izvještaju je navedeno (na stranici 52) da inspekcija "preduzima mjere protiv vlasnika" ako je moguće. Molimo vas da opišete mjere koje se mogu preduzeti protiv imaoca licence?</i>		
Odgovor	U slučaju pronalaska izvora bez vlasnika ako inspektor ne može utvrditi vlasništvo podnosi prekršajnu ili krivičnu prijavu protiv NN lica i nalaže mjeru skladištenja izvora u skladište radioaktivnog otpada. Troškovi skladištenja su obezbijeđena u budžetu Crne Gore shodno članu 37 Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti. Ako se vlasnik utvrdi naknadno, država će tražiti nadoknadu troškova skladištenja od vlasnika a inspekcija će primijeniti kaznene mjere. Ukoliko se vlasnik odmah utvrdi onda inspektor nalaže mjere ili prekršajne ili krivične i izdaje nalog da se izgubljeni izvor stavi na bezbjedno mjesto kod vlasnika ili u skladište radioaktivnog otpada, ako se više izvor ne namjerava koristiti. U većini slučajeva je nemoguće pronaći vlasnika izgubljenog izvora.		
12.	Država Republika Italija	Član Član 24	Ref. u nacionalnom Izveštaju Odjeljak F, str. 36
Pitanje/ Komentar	<i>U vezi izvještaja koji je Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore bio dužan da dostavi, može li Crna Gora pojasniti ko vrši monitoring radioaktivnosti prije početka rada skladišta?</i>		
Odgovor	Član 6 tačka 8 Pravilnika o bližim uslovima za dobijanje dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada ("Sl. list Crne Gore", br. 56/11) propisuje da podnosilac Zahtjeva za izdavanje dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada uz zahtjev podnosi i Izvještaj o rezultatima monitoringa radioaktivnosti prije		

	početka rada skladišta. S tim u vezi podnosilac zahtjeva je priložio Izvještaj koji je izradila nezavisna licencirana organizacija iz Beograda Institut za nuklearne nauke "VINČA" , Laboratorija za zaštitu od zračenja i zaštitu životne sredine i Laboratorija za radijaciona mjerenja.		
13.	Država Republika Italija	Član Član 25	Ref. u nacionalnom Izvještaju Odjeljak F, str.37
Pitanje/ Komentar	<i>Nijesu pružene informacije u vezi zahtjeva za testiranje, sa odgovarajućom učestalošću, djelotvornosti planova za vanredna stanja, kako za radiološka vanredna stanja u zemlji, tako i za ona van zemlje.</i>		
Odgovor	Ministarstvo unutrašnjih poslova – Direktorat za vanredne situacije određuje periodičnost održavanja vježbi shodno utvrđenom planu. Pored Nacionalne strategije za vanredne situacije Ministarstvo unutrašnjih poslova donijelo je i Nacionalni plan za djelovanje u slučaju radijacionog udesa, u saradnji sa ostalim organizacijama i institucijama. Ovim planom je utvrđeno da se na kraju svake godine, priprema program vježbi za slučaj radijacionog i nuklearnog udesa. U godišnjem programu su sadržani tipovi vježbi, ciljevi i učesnici. Agencija za zaštitu životne sredine i organizacija domaćin (ako je to postrojenje koje ima izvor) su odgovorni za razvijanje scenarija i sprovođenje vježbe. Predstavnici ostalih institucija koje su uključene u proces mogu takođe dati svoje prijedloge za scenario. Tako je npr. u periodu od 17-19. septembra 2014. godine, pod pokroviteljstvom američkog Departmenta za energiju i „Sandia“ američke nacionalne laboratorije održana je TTX Vježba „Smanjenje rizika od nuklearnog akcidenta“ u Kliničkom centru Crne Gore. Laboratorija „Sandija“ je ogranak američkog programa za nuklearno oružje. Vježba je imala za cilj da procjeni sigurnost i bezbjednost nacionalnog sistema, odnosno odgovor na nuklearni udes, i održana je na Onkološkoj klinici Kliničkog centra Crne Gore. Takođe, simulaciona vježba SEESIM 14 na kojoj je simuliran odgovor na radijacioni udes održana je u Crnoj Gori u periodu od 23-26. septembra 2014. godine, u vojnoj kasarni „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu. Vježba SEESIM 14 je najveća kompjuterska međunarodna simulaciona vježba, a Crna Gora je imala priliku da se drugi put uključi u ovakvu vrstu vježbe.		
14.	Država Savezna Njemačka	Član Član 26	Ref. u nacionalnom Izvještaju Odjeljak F, str. 40
Pitanje/ Komentar	<i>Troškovi za dekomisiju (deaktiviranje)</i> <i>Obezbeđivanje barem dijela troškova deaktiviranja centralnog skladišta radioaktivnog otpada treba uzeti u obzir novim Zakonom o zaštiti od jonizujućeg zračenja. Da li je ovo pitanje još uvijek dio tekućeg procesa izrade nacrtu novog zakona? Da li postoje druga razmišljanja ili planovi za finansiranje troškova deaktivacije koji nijesu obuhvaćeni novim zakonom?</i>		
Odgovor	S obzirom da je vlasnik skladišta radioaktivnog otpada Vlada Crne Gore sredstva za dekomisiju potrebno je urediti pravnom normom u okviru novog Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti, na način što će se opredijeliti iz Budžeta Crne Gore. Tokom izrade revizije Strategije zaštite od jonizujućeg zračenja, radijacionoj sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom		

	potrebno je razmotriti procjenu troškova i dati smjernice u tom dijelu.		
15.	Država Sjedinjene Američke Države	Član Član 26	Ref. u nacionalnom Izveštaju Odjeljak 7.6, str. 40
Pitanje/ Komentar	U izvještaju se navodi da finansiranje deaktivacije skladišta radioaktivnog otpada nije bilo utvrđeno u vrijeme puštanja u rad, ali da će to pitanje biti riješeno budućim zakonima. Da li je predviđeno da troškovi deaktivacije budu u potpunosti pokriveni iz budžeta Crne Gore, kao što je navedeno da je to slučaj za rad objekta? Koliko dugo se očekuje da će skladište biti operativno? Molimo vas da opišete finansijske mjere koje se razmatraju za obezbjeđivanje neophodnih resursa.		
Odgovor	Vlasnik skladišta radioaktivnog otpada, kojim upravlja „Centar za ekotoksikološka sipitivanja“ je Vlada Crne Gore. Kako sredstva za dekomisiju nijesu pravno normirana u postojećem zakonu, to je neophodno ista urediti pravnom normom u okviru novog Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti na način što će se opredijeliti iz Budžeta Crne Gore. Tokom izrade revizije Strategije zaštite od jonizujućeg zračenja, radijacionoj sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom potrebno je razmotriti procjenu troškova i dati smjernice u tom dijelu. Na osnovu dokumentacije i izdatih dozvola za rad skladišta (građevinska, upotrebna, dozvola za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada) i na osnovu procijenjenih količina generisanog radioaktivnog otpada u Crnoj Gori procjenjuje se da skladište može biti operativno 50-100 godina. Troškovi za rad skladišta se obezbjeđuju iz Budžeta Crne Gore na godišnjem nivou, shodno planu rada i aktivnosti koje se realizuju u skladištu.		
16.	Država Savezna Njemačka	Republika Član Član 28	Ref. u nacionalnom Izveštaju Odjeljak J, str. 59
Pitanje/ Komentar	Upravljanje iskorišćenim zatvorenim izvorima Iskorišćeni zatvoreni izvori se skladište u specijalne kontejnere u centralnom skladištu radioaktivnog otpada. Da li ste razmatrali dalje korake za upravljanje tim otpadom?		
Odgovor	Crna Gora još uvijek nije donijela odluku za konačno odlaganje radioaktivnih izvora ali planovi na daljem upravljanju radioaktivnim izvorima postoje. Naime, da bi Crna Gora napravila sljedeći korak na upravljanju iskorištenim radioaktivnim izvorima neophodno je da prije svega izvrši reviziju postojeće Strategije zaštite od jonizujućeg zračenja, radijacionoj sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom, koju je planirano da Vlada Crne Gore usvoji do kraja 2016. godine. Jedna od mjera revidovane Strategije bi svakako trebala da bude izrada Studije izvodljivosti koja će opisati trenutno stanje, inventar izvora, analizirati sve opcije i tehnološke mogućnosti i u okviru zaključaka predložiti opcije koje odgovaraju prilikama u Crnoj Gori, a da pri tom predložene opcije budu u skladu sa međunarodnim standardima i posebno Direktivom Evropske unije EURATOM 2011/70 o uspostavljanu okvira Zajednice za odgovorno i sigurno upravljanje istrošenim gorivom i radioaktivnim otpadom. Nakon toga očekujemo da Vlada Crne Gore pažljivo razmotri Studiju izvodljivosti i na bazi ponuđenih opcija donese odluku i izabere najpovoljniju o daljem upravljanju iskorišćenim zatvorenim radioaktivnim izvorima. Paralelno sa gore navedenim aktivnostima nastaviće se sa aktivnostima na		

	upravljanju iskorišćenim zatvorenim radioaktivnim izvorima (kompasi) u skladištu radioaktivnog otpada uz, po potrebi, obezbjeđivanje međunarodne podrške, što će biti predmet narednog izvještavanja po odredbama Zajedničke Konvencije.		
17.	Država Sjedinjene Američke Države	Član Član 28	Ref. u nacionalnom Izvještaju Odjeljak, 11.1, str. 53
Pitanje/ Komentar	<i>Crnu Goru treba pohvaliti za blagovremeno i efikasno sakupljanje i upravljanje radioaktivnim izvorima. Ovi impresivni naponi pokazali su djelotvornu međunarodnu saradnju.</i>		
Odgovor	Crna Gora se zahvaljuje Vladi Sjedinjenih Američkih Država što je konstatovala ostvareni progres Crne Gore na području upravljanja iskorišćenim zatvorenim radioaktivnim izvorima. S tim u vezi Crna Gora želi da iskoristi priliku i još jednom se zahvali Evropskoj uniji na podršci za realizaciju projekta IPA 2009 „Upravljanje zatvorenim radioaktivnim izvorima uključujući radioaktivne gromobrane i jačanje efektivnosti regulatorne infrastrukture u oblasti zaštite od zračenja u Crnoj Gori, Makedoniji i na Kosovu“ i svim učesnicima na sprovođenju projekta. Takođe, Crna Gora želi da se zahvali menadžment timu i tehničkim oficirima i ekspertima Međunarodne agencije za atomsku energiju angažovanih na realizaciji projekta INT9176 “Jačanje kontrole iskorišćenih zatvorenih radioaktivnih izvora na Mediteranu”, kao i donatorima - Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju, Evropskoj komisiji, Vladi Sjedinjenih Američkih Država i Vladi Kraljevine Španije, bez čije podrške projekat ne bi bio mogao da se realizuje. Crna Gora ovim putem poziva potencijalne donatore da podrže buduće slične projekte za dobrobit zemalja članica Međunarodne agencije za atomsku energiju.		
18.	Država Savezna Republika Brazil	Član Član 32	Ref. in National Report Odjeljak B, str.6
Pitanje/ Komentar	<i>Prema izvještaju, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je usvojilo Strategiju za zaštitu od jonizujućeg zračenja, radijacionu sigurnost i upravljanje radioaktivnim otpadom sa Akcionim planom za njeno sprovođenje (2012-2016). Ova strategija se odnosi na sedam oblasti. Zašto bezbjednost radioaktivnih izvora nije obuhvaćena ovom Strategijom?</i>		
Odgovor	Strategiju zaštite od jonizujućeg zračenja, radijacione sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom sa Akcionim planom za njeno sprovođenje (2012-2016) izradilo je Ministarstvo održivog razvoja i turizma u saradnji sa nadležnim institucijama. Na predlog Ministarstva Vlada Crne Gore usvojila je Strategiju. Zakonom o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti odredbe koje se odnose na bezbjednost radioaktivnih izvora obuhvaćene su kroz uslove za izdavanje dozvola. Međutim, posebna oblast i akcenat nije dat u postojećoj Strategiji. Imajući u vidu neodvojivost sigurnosti i bezbjednosti radioaktivnih izvora posebna pažnja posvetiće se aspektu bezbjednosti kroz reviziju Strategije zaštite od jonizujućeg zračenja, radijacione sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom kao i kroz izradu novog Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti.		
19.	Država Narodna Republika Kina	Član Član 32.1.1	Ref. u nacionalnom Izvještaju Odjeljak B, str.7-str.8

Pitanje/ Komentar	<i>U nacionalnom izveštaju se pominje da radioaktivni otpad treba da se skladišti u skladištu radioaktivnog otpada, ali nije opisan put za konačno odlaganje radioaktivnog otpada. Koji je put za konačno odlaganje radioaktivnog otpada? Da li postoji neko odlagalište u vašoj zemlji?</i>
Odgovor	U Crnoj Gori ne postoji odlagalište radioaktivnog otpada. Što se tiče odlagališta Crna Gora još uvijek nije donijela odluku za konačno odlaganje radioaktivnog otpada. Naime, da bi Crna Gora napravila sljedeći korak na upravljanju iskorištenim radioaktivnim izvorima neophodno je da prije svega izvrši reviziju postojeće Strategije zaštite od jonizujućeg zračenja, radijacionoj sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom, koju je planirano da Vlada Crne Gore usvoji do kraja 2016. godine. Jedna od mjera revidovane Strategije bi svakako trebala da bude izrada Studije izvodljivosti koja će opisati trenutno stanje, inventar izvora, analizirati sve opcije i tehnološke mogućnosti i u okviru zaključaka predložiti opcije koje odgovaraju prilikama u Crnoj Gori, a da pri tom predložene opcije budu u skladu sa međunarodnim standardima i posebno Direktivom Evropske unije EURATOM 2011/70 o uspostavljanu okvira Zajednice za odgovorno i sigurno upravljanje istrošenim gorivom i radioaktivnim otpadom. Nakon toga očekujemo da Vlada Crne Gore pažljivo razmotri Studiju izvodljivosti i na bazi ponuđenih opcija donese odluku i izabere najpovoljniju o daljem upravljanju iskorišćenim zatvorenim radioaktivnim izvorima i radioaktivnim otpadom, što će biti predmet narednog izvještavanja po odredbama Zajedničke Konvencije.

Zaključci:

1. Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj _____ 2015. godine razmotrila i usvojila Odgovore na pitanja strana ugovornica Zajedničke Konvencije na Drugi nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom.
2. Zadužuje se nacionalna kontakt osoba za Zajedničku konvenciju o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom Tamara Đurović da odgovore prevedene na engleski jezik, u propisanoj formi, postavi na web sajt Konvencije prije 24. aprila 2015. godine.